

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BiH
PARLAMENT FEDERACIJE BiH
PREDSTAVNIČKI DOM

n/r Mirsad Zaimović, predsjedavajući

VLADA FEDERACIJE BIH

n/r Fadil Novalić, premijer

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
PARLAMENT FEDERACIJE
SARAJEVO S-1

Primijeno: 14-10-2022			
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
01	-02-	1921	/22

Predmet: Nacrt Zakona o temeljnim organizacijama naroda Bosne i Hercegovine od posebnog znacaja za Federaciju BiH

Poštovani,

Na osnovu člana 11., 163., i 165. Poslovnika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, Vladi Federacije BiH, upućujem Nacrt Zakona o temeljnim organizacijama naroda Bosne i Hercegovine od posebnog znacaja za Federaciju BiH, radi davanja mišljenja.

Sarajevo, 22.10.2022. godine

Doc.dr. Adnan Efendić, zastupnik

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ВЛАДА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

НАЦРТ

ЗАКОН
О ТЕМЕЉНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА НАРОДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА ФЕДЕРАЦИЈУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Сарајево, 2022.

ЗАКОН
О ТЕМЕЉНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА НАРОДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА ФЕДЕРАЦИЈУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

(Предмет Закона)

Овим законом проглашава се посебан значај темељних организација народа Босне и Херцеговине, одређује се њихов статус, циљеви рада и дјеловања и начини финансирања те уређују друга питања везана за њихов рад и дјеловање.

Члан 2.

(Темељне организације народа Босне и Херцеговине)

- 1) Темељним организацијама народа Босне и Херцеговине из Члана 1. овог закона сматрају се: Бошњачка заједница културе „Препород“, Хрватско културно друштво „Напредак“, Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“ и Јеврејско културно-просвјетно и хуманитарно друштво „Ла Беневоленција“, као организације народа Босне и Херцеговине с историјском континуитетом рада и дјеловања (у даљем тексту: темељне организације народа Босне и Херцеговине), те се овим законом проглашавају организацијама од посебног значаја за Федерацију Босне и Херцеговине.
- 2) Темељне организације из става (1) овог члана раде и дјелују с циљем бављења развојем, афирмацијом, промоцијом и истраживањем националног идентитета и културе народа Босне и Херцеговине у свим облицима те доприносе развоју, афирмацији, промоцији и истраживању укупности идентитета и културе Босне и Херцеговине као цјелине, укључујући и свако друго дјеловање и рад у складу с одредбама статута ових организација.
- 3) Нико не може користити назив, знак, права и друга обиљежја, укључујући и њихове варијације, неке од организација из става (1) овог члана без посебне сагласности организације из става (1) овог члана.

Члан 3.

(Историјски континуитет и правно сљедништво)

- 1) Бошњачка заједница културе „Препород“, с главним сједиштем у Сарајеву, правни је насљедник друштава „Гајрет“, основаног 1903. године, „Београдски Гајрет Осман Ђикић“, основаног 1923. године, „Народна узданица“, основаног 1924. године и других културно-просвјетних и струковних друштава бошњачког народа основаних до 1945. године, односно јединственог Културног друштва Муслимана „Препород“, основаног 1945. године спајањем друштава „Гајрет“,

„Београдски Гајрет Осман Ђикић“, „Народна узданица“, и других културно-просвјетних и струковних друштава бошњачког народа основаних до 1945. године, чији је рад и дјеловање прекинут 1949., а обновљен 1990. године под именом Културно друштво Муслимана „Препород“, укључујући све подружнице ових друштава од оснивања па надаље, све друге организационе јединице и сва правна лица која су ова друштва основала у Босни и Херцеговини и иностранству, као и правни насљедник све њихове имовине и свих њихових права. Бошњачка заједница културе „Препород“ правни је насљедник и читаоница, библиотека, интерната те „Гајретове“ Привредне и кредитне задруге, основане 1929. године, и Кредитне задруге „Народне узданице“, основане 1939. године, и свих других облика културно-просвјетног и привредног рада и дјеловања друштава „Гајрет“, „Народна узданица“ и „Препород“ до 1949. године, као и правни насљедник све њихове имовине и свих њихових права.

- 2) Хрватско културно друштво „Напредак“, с главним сједиштем у Сарајеву, правни је насљедник друштава Хрватско потпорно друштво за потребне ђаке средњих и високих школа Босне и Херцеговине, основаног 1902. године, и Хрватско друштво за намјештање дјеце у занатству и трговини, основаног 1902. године, односно јединственог Хрватског културног друштва „Напредак“, основаног 1907. године спајањем друштава Хрватско потпорно друштво за потребне ђаке средњих и високих школа Босне и Херцеговине и Хрватско друштво за намјештање дјеце у занатству и трговини, чији је рад и дјеловање прекинут 1949., а обновљен 1990. године под именом Хрватско културно друштво „Напредак“, укључујући све подружнице ових друштава од оснивања па надаље, све друге организационе јединице и сва правна лица која су ова друштва основала у Босни и Херцеговини и иностранству, као и правни насљедник све њихове имовине и свих њихових права. Хрватско културно друштво „Напредак“ правни је насљедник и читаоница, библиотека, интерната те „Напреткове“ Задруге за осигурање, штедњу и привреду, основане 1923. године, односно Савеза „Напреткових“ задруга Сарајево, основаног 1939. године удруживањем чланица „Напреткових“ Задруга за осигурање, штедњу и привреду, и свих других облика културно-просвјетног и привредног рада и дјеловања друштва „Напредак“ до 1949. године, као и правни насљедник све њихове имовине и свих њихових права.
- 3) Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“, с главним сједиштем у Сарајеву, правни је насљедник истоименог друштва основаног 1902. године, чији је рад и дјеловање прекинут 1949. године, а обновљен 1990. године под именом Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“, укључујући све подружнице овог друштва од оснивања па надаље, све друге организационе јединице и сва правна лица која је ово друштво основало у Босни и Херцеговини и иностранству, као и правни насљедник све њихове имовине и свих њихових права. Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“ правни је насљедник и читаоница, библиотека, интерната те „Просвјетине“ Привредне и кредитне задруге, основане 1934. године, и свих других облика културно-просвјетног и привредног рада и дјеловања друштва „Просвјета“ до 1949. године, као и правни насљедник све њихове имовине и свих њихових права.
- 4) Јеврејско културно-просвјетно и хуманитарно друштво „Ла Беневоленција“, с главним сједиштем у Сарајеву, правни је насљедник Јеврејског шпањолског потпорног друштва „Ла Беневоленција“, основаног 1892. године, чији је рад и дјеловање прекинут 1949. године, а обновљен 1991. године под именом Јеврејско културно-просвјетно и хуманитарно друштво „Ла Беневоленција“, укључујући

све подружнице овог друштва од оснивања па надаље, све друге организационе јединице и сва правна лица која је ово друштво основало у Босни и Херцеговини и иностранству, као и правни наследник све њихове имовине и свих њихових права. Јеврејско културно-просвјетно и хуманитарно друштво „Ла Беневоленција“ правни је наследник и читаоница, библиотека, интерната, кредитних задруга и свих других облика културно-просвјетног и привредног рада и дјеловања друштва „Ла Беневоленција“ до 1949. године, као и правни наследник све њихове имовине и свих њихових права.

Члан 4.

(Правни статус и рад и дјеловање)

- 1) Темелјне организације из Члана 2. овог закона имају својство правних лица и самосталне су у свом раду.
- 2) Темелјне организације из Члана 2. овог закона имају своје статуте, којима се регулише њихов рад и дјеловање, појединачни циљеви и задаци њиховог рада и дјеловања, њихови органи управљања, њихова унутрашња организација, начини оснивања, статус те рад и дјеловање њихових подружница и других организационих јединица, као и друга питања која су од значаја за њихов рад и дјеловање.

Члан 5.

(Финансирање рада и дјеловања)

- 1) Рад и дјеловање темелјних организација народâ Босне и Херцеговине финансира се из Буџета Федерације Босне и Херцеговине на темелју програма рада и финансијског плана за дату буџетску годину у свеукупном износу од најмање 0,1% Буџета Федерације Босне и Херцеговине, као и из других буџетских и ванбуџетских средстава, при чему у Буџету планирани свеукупни износ организације дијеле на појединачне износе на темелју међусобног споразума.
- 2) Темелјне организације народâ Босне и Херцеговине дужне су намјенски трошити додијељена буџетска средства и о томе поднијети извјештај о раду и финансијски извјештај Влади Федерације Босне и Херцеговине.

Члан 6.

(Прелазне и завршне одредбе)

Закон ступа на снагу осам дана од дана објаве у „Службеним новинама ФБиХ“.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ЗАКОН

О ТЕМЕЉНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА НАРОДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА ФЕДЕРАЦИЈУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I. УСТАВНА ОСНОВА

Уставноправна основа за доношење овога закона садржана је у одредбама Члана IV.А. 20. (1) д) Устава Федерације Босне и Херцеговине. Наиме, према одредбама Члана IV. А. 20. (1) д) Устава Федерације БиХ, Парламент Федерације БиХ надлежан је за доношење закона о вршењу функције федералне власти, из чега произлази да наведена одредба представља уставноправну основу за његово доношење.

II. РАЗЛОГ ДОНОШЕЊА

Бошњачка заједница културе „Препород“, Хрватско културно друштво „Напредак“, Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“ и Јеврејско културно-просвјетно и хуманитарно друштво „Ла Беневоленција“ темељне су организације националног идентитета и културе народа Босне и Херцеговине – Бошњака, Хрвата, Срба и Јевреја с историјским континуитетом рада и дјеловања, односно организације од историјског и савременог значаја за Босну и Херцеговину, посебно за Федерацију Босне и Херцеговине, гдје су ове организације и регистроване.

Бошњачка заједница културе „Препород“

Бошњачка заједница културе „Препород“ темељна је и најстарија данас постојећа културна организација Бошњака, с традицијом дугом више од једног столећа, и суштински има карактер бошњачке културне матице.

Историја „Препорода“ почиње 20. 2. 1903. године оснивањем културно-просвјетног и хуманитарног друштва „Гајрет“, друштва за потпомагање муслиманских ученика и студената, чији је први предсједник био др. Сафвет-бег Башагић. У складу с потребама Бошњака овог времена, основне активности „Гајрета“ биле су културо-просвјетитељске, одгојно-образовне, издавачке и вакуфске. Поред стипендирања ученика и студената, „Гајрет“ оснива и конвикте – ученичке домове / интернате у Сарајеву, Мостару, Тузли, Бањој Луци, Бихаћу, Фочи те Београду, гдје је основан „Београдски Гајрет Осман

Ђикић“, а с циљем финансирања својих дјелатности „Гајрет“ је основао и своју банку – „Гајрет банку“.

19. 10. 1924. године, уз подршку Југославенске муслиманске организације, одржана је оснивачка скупштина „Народне узданице“, другог кључног муслиманског културно-просвјетног друштва тог периода, с Асим-бегом Дугалићем као првим предсједником. Дјелатност „Народне узданице“ била је суштински еквивалентна дјелатности „Гајрета“, али су, упркос ранијим покушајима уједињења, „Гајрет“ и „Народна узданица“ дјеловали упоредо све до 1945. године, кад се 13. 9. уједињују на оснивачкој скупштини новог, јединственог Културног друштва Муслимана „Препород“, с др. Заимом Шарцем као првим предсједником. Друштво ће под овим именом дјеловати до 1949. године, кад југославенске власти, сходно свом идеолошком концепту, забрањују рад свим националним културним друштвима у Босни и Херцеговини и укидају их, укључујући и „Препород“. Сва имовина „Препорода“, односно како „Гајрета“, тако и „Народне узданице“, том приликом је конфискована и национализована, укључујући и ђачке и студентске домове и друге некретнине, при чему ни до данас ова имовина није враћена својем изворном власнику те се и данас користи углавном у јавне сврхе.

С крајем социјалистичког поретка у Босни и Херцеговини и демократизацијом земље, обнавља се рад „Препорода“, који почиње своју нову еру 5. 10. 1990. године на Обновитељској скупштини одржаној у сарајевској Вијећници. Први предсједник обновљеног „Препорода“ био је проф. др. Мухсин Ризвић (1990–1993), након којег предсједници „Препорода“ били су проф. др. Енес Дураковић (1993–1994), проф. др. Муниб Маглајлић (1994–2001), проф. др. Шаћир Филандра (2001–2010) и проф. др. Сенадин Лавић (2010–2019). Актуелни предсједник Бошњачке заједнице културе „Препород“ је проф. др. Сањин Кодрић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Сарајеву.

Главно сједиште, односно Дирекција Бошњачке заједнице културе „Препород“ је у Сарајеву, у некадашњој Палати „Гајрета“, а широм Босне и Херцеговине постоји више од 60 „Препородових“ подружница – општинских, градских и кантоналних / регионалних друштава, уз еквивалентна друштва под именом „Препорода“ у више земаља бивше Југославије, у Европи и свијету, односно у бројним срединама у којима живе Бошњаци и бошњачка дијаспора. Рад Бошњачке заједнице културе „Препород“ остварује се у свим областима културе, укључујући и тзв. живу културу и културно наслеђе, при чему је досад реализирано хиљаде и хиљаде културних пројеката и програма различитих врста, све то у оквирима више десетина различитих секција и других видова организирања у оквирима Бошњачке заједнице културе „Препород“ и бројних подружница.

Такође, што посебно истичемо, рад Бошњачке заједнице културе „Препород“ обухвата и научни рад у области културе, односно уопште хуманистичких и друштвених наука, што је задатак Института за бошњачке студије као организационе јединице Бошњачке заједнице културе „Препород“. Институт је основан 1991. године, најприје као Центар за босанскомуслиманске студије, да би, након реафирмације бошњачког националног имена, промијенио назив у Центар за бошњачке студије, односно Институт за бошњачке студије. Према Рјешењу о упису у судски регистар, број: Р-ИИ-111/90 од 19. 10. 1990. године, односно Рјешењу о упису у судски регистар, број: 03-054-360/98 од 6. 1. 1999. године, Бошњачка заједница културе „Препород“ регистрована је и за обављање дјелатности научноистраживачког рада, а што је прописано и Чланом 34. Статута Бошњачке заједнице културе „Препород“ у Босни и Херцеговини од 23. 3. 2019. године. Дјелатност Института за бошњачке студије као научноистраживачке организационе јединице Бошњачке заједнице културе „Препород“ дефинисана је

Чланом 20. Статута Бошњачке заједнице културе „Препород“ у Босни и Херцеговини, док је унутрашња организација Института дефинисана Правилником о организацији научно-истраживачког рада Културног друштва Муслимана „Препород“ у оквиру Центра за босанскомуслиманске студије, број: 140/91 од 4. 4. 1991. године.

Институт за бошњачке студије једна је од кључних организационих јединица Бошњачке заједнице културе „Препород“. Институт је мјесто реализације темељних научноистраживачких и других пројеката у области бошњачких студија, дјелујући у свим у овом смислу релевантним научним дисциплинама, првенствено у хуманистичким и друштвеним наукама, односно у следећим областима: енциклопедистика и лексикографија, истраживање, нормирање и афирмирање босанског језика, истраживање и афирмирање бошњачке књижевности, истраживање и афирмирање хисторије Бошњака, етнолошко-антрополошка истраживања и афирмирање народне културе и фолклора Бошњака, истраживање и афирмирање умјетничких пракси Бошњака (ликовна умјетност и архитектура, музика, позориште, филм и сценске умјетности...), као и социолошко-филозофска, политолошка, демографска, правна, економска, стратешка и друга истраживања везана за Бошњаке и Босну и Херцеговину. Сарадници Института бројни су истраживачи у области бошњачких студија из Босне и Херцеговине и иностранства, а Институт посједује и Библиотеку с око 20.000 бираних библиотечких јединица из области бошњачких студија.

Почев од својег оснивања 1991. године па надаље, Институт за бошњачке студије реализовао је низ кључно важних научних пројекта, међу којима су и први савремени правопис босанског језика – Правопис босанског језика проф. др. Сенахида Халиловића из 1996. године, први цјеловити опис повијести Бошњака – Хисторија Бошњака проф. др. Мустафе Имамовића из 1997. године, као и фундаментална књижевно-научна едиција Бошњачка књижевност у 100 књига, чија је реализација отпочела још 1995. године и још увијек се одвија. Осим ових, у оквирима Института реализује се и више других пројеката, од којих је у овом тренутку посебно важан фундаментални пројект Енциклопедија Бошњака те пројект израде новог Босанског правописа, као и пројект едиције Бошњачка књижевност за дјецу и младе. Институт издаје и научну едицију из области хуманистичких и друштвених наука Студиа босниаца те музиколошку едицију Мусица босниаца, као и периодичне научне и стручне публикације Годишњак БЗК „Препород“, Босниан Студиес (на енглеском језику) и Радови Института за бошњачке студије БЗК „Препород“. У Институту се реализујеи пројект дигитализације културне баштине Бошњачка кућа знања.

О историји Бошњачке заједнице културе „Препород“ и друштава „Гајрет“ и „Народна узданица“ као правних претходника данашњег „Препорода“ написан је већи број научних студија у Босни и Херцеговини као и иностранству, као и 17 научних књига, укључујући и капиталне књиге др. Ибрахима Кемуре Улога „Гајрета“ у друштвеном животу Муслимана Босне и Херцеговине (1903–1941) (Веселин Маслеша, Сарајево, 1986) и Значај и улога "Народне узданице" у друштвеном животу Бошњака (1923.–1945.) (Бошњачки институт / Институт за историју, Сарајево, 2002.) те снимљено више документарних филмова. Уз бројне друге награде и признања, Бошњачка заједнице културе „Препород“ за свој рад награђена је и Шестоаприлском наградом Града Сарајева 2003. године (у поводу 100. годишњице оснивања) те Плакетом Кантона Сарајево 2007. године.

Више информација доступно је на: www.preporod.ba

Хрватско културно друштво „Напредак“

Хрватско културно друштво „Напредак“, обновљено 29. 9. 1990. године, правни је насљедник Хрватског културног друштва „Напредак“, које је настало од два друштва, од којих је једно основано у Мостару 14. 9. 1902. године као Хрватско потпорно друштво за потребне ђаке средњих и високих школа Босне и Херцеговине, а друго у Сарајеву 11. 11. 1902. године као Хрватско друштво за намјештање дјеце у занатству и трговини. Ова друштва уједињена су на темељу одлука њихових скупштина 10. 1. 1907. у Мостару и 9. 5. 1907. у Сарајеву под јединственим и заједничким именом Хрватско културно друштво „Напредак“ (Напредак).

Хрватско културно друштво „Напредак“ је 1923. године основало „Напреткову“ Задругу за осигурање, штедњу и привреду, чије су чланице 1939. године Одлуком Окружног суда у Сарајеву, број 29/1939, од 28. 8. 1939. удружиле у Савез „Напреткових“ задруга Сарајево, чији је оснивач и правни сљедбеник садашње Хрватско културно друштво „Напредак“ са сједиштем у Сарајеву.

Хрватско културно друштво „Напредак“ правни је насљедник свих „Напреткових“ подружница и других организационих облика основаних од 14. 9. 1902. године до забране рада „Напретка“ 1949. године на територију Босне и Херцеговине и других држава.

Садашње Хрватско културно друштво „Напредак“ са сједиштем у Сарајеву правни је насљедник Хрватског потпорног друштва за потребне ђаке средњих и високих школа Босне и Херцеговине, основаног 1902. године у Мостару, Хрватског друштва за намјештање дјеце у занатству и трговини, основаног такође 1902. године у Сарајеву, тј. уједињеног „Напретка“ из 1907. године, а угашеног 1949. године, као и све имовине и некретнина што су 1949. године и касније национализоване и дате на коришћење другим субјектима.

Хрватско културно друштво „Напредак“ основано је 1902. године ради помагања ђацима и занатлијама, а касније и студентима. „Напредак“ је до забране 1949. године школовао и помагао школовати око 16.000 ђака и студената, међу којима су и два нобеловца, Иво Андрић и Владимир Прелог, затим сликари Габријел Јуркић и Исмет Мујезиновић, пјесник Никола Шоп и многе друге познате особе. „Напредак“ је у различитим раздобљима имао до 120 подружница и више повјеренстава у 440 мјеста.

Развијао је и издавачку дјелатност. Редовно од 1908. до 1947. излази Хрватски народни календар. Након обнове, „Напредак“ наставља традицију календара, издаје га редовно од 1991., као и Хрватски народни годишњак. Године 1923. основана је „Напреткова“ задруга која је била до забране једна од највећих господарских институција у свом времену и простору.

У Сарајеву је 1913. изграђена сецесијска „Напреткова“ палата те ђачки дом „Краљ Томислав“ и дом културе у Новом Сарајеву, затим дом „Краљ Петар Сваочић“ у Мостару и „Напретков“ небодер у Загребу. „Напредак“ је изградио и бројне вишенамјенске домове у Тузли, Зеници, Бугојну, Травнику, Витезу, Широком Бријегу, Брчком, Осијеку итд. Годишње је градио и по хиљаду квадратних метара простора.

И поред свега што је „Напредак“ значио и чинио, комунистички режим га 1949. године укида, док је „Напреткова“ покретна и непокретна имовина одузета. Нажалост, до данас је враћен само мали дио имовине у БиХ и у РХ. Но, дух „Напретка“ живио је међу народом и преносио се.

29. 9. 1990. у Сарајеву је одржана Обновитељска скупштина Хрватског културног друштва „Напредак“ и „Напредак“ поновно дјелује на корист, како хрватског народа, тако и свих добрих људи.

2011. отворен је и „Напретков“ дом на Требевићу, чиме је ова олимпијска планина ревитализована. „Напредак“ је касније и обновио многе домове: Брчко, Бугојно, Бусовача, Дервента, Мостар, Зеница итд. У жељи да симболички помогне опстанак Хрвата у Посавини, а жељени повратак у Гаревцу/Модрича, обновљена је стара школа, посађено око 3.500 воћки и отворена „Напреткова“ заклада Отворена кућа као центар за дијалог и помирење.

Од 1990. до данас „Напредак“ је осигурао преко 3.000 стипендија, а међу савременим стипендистима већ има познатих и успјешних умјетника, научника и привредника. Објављено је више од 560 књига.

Значајан број „Напреткових“ подружница има и библиотеке. Највећа је она у Сарајеву с око 40.000 књига, која је обновљена 2003., а дјеловала је од 1928. до 1949. „Напредак“ је од обнове приредио више од 1.300 концерата. Од многобројних концерата важно је истакнути божићне и ускрсне концерте у Сарајеву, на којима наступају, уз познате домаће и иностране музичке умјетнике, и „Напреткови“ стипендисти. Приход од ових концерата, као и од календара намијењен је „Напретковој“ заклади за свеучилиште и стипендирање Иво Андрић – Владимир Прелог. „Напреткова“ Главна подружница у Бечу већ више од 20 година заредом организује Љетну академију њемачког језика за више од 30 студената из БиХ, Хрватске и других земаља из окружења. Организовање изложби данас је саставни дио „Напреткових“ активности. Приређено их је 822.

„Напредак“ је за свој рад добио велики низ награда, али треба издвојити: Награду Града Сарајева, Плакету Кантона Сарајево и Повељу Републике Хрватске.

Хрватско културно друштво „Напредак“ од свог утемељења 1902. па до данас постало је и остало стјепиште културног и интелектуалног живота Хрвата и многих других на овим просторима. Све што радимо, радимо ради људи и главна нам је задаћа бити у служби човјека, посебно младих људи. Желимо помоћи изградњи бољег друштва ма гдје били. „Напредак“ је показао ријечју и примјером како се може радити и у најтежим условима, пуно и квалитетно. „Напретково“ је начело његовање властите културе у хармонији с другима.

Тијела управљања Хрватског културног друштва „Напредак“ су, у складу са Статутом, Скупштина, Средишња управа са сједиштем у Сарајеву као извршно тијело које управља „Напретком“, предсједник Хрватског културног друштва „Напредак“, који је предсједник Средишње управе. Након обнове 1990. године за предсједника „Напретка“ је изабран проф. др. Фрањо Топић, који је биран на дужност предсједника све до 2019. године, када је за предсједника изабран др. Никола Чича.

„Напредак“ има око 20.000 чланова у 65 подружница и три повјеренства у БиХ, Хрватској, Аустрији, Њемачкој, Канади и САД-у. Друштво издаје три листа: Хрватски гласник (Тузла), Напредак (Травник) и Бобовац (Вареш). При „Напретку“ дјелује 13 фолклорних скупина, 7 тамбурашких и мандолинских оркестара, 14 пјевачких скупина/зборова и 32 различите драмске, ликовне, гласбене, хуманитарне, еколошке, студентске и спортске секције. Такође, у оквиру нашег Друштва дјелују: Удруга ликовних умјетника ХКД „Напредак“, Шаховски клуб „Напредак“ Сарајево (у Премијер лиги БиХ), ШК „Напредак“ Зеница (у лиги Херцег-Босне), Боћарски клуб „Напредак-Вилла“, НК САШК 1910. „Напредак“ у Сарајеву те Хрватско планинарско

друштво „Бјелашница“ 1923. у Сарајеву и ПД „Напредак – Стјепан Планић“ у Загребу. Одбојкашки клуб из Оџака и Ногометни клуб из Бучића (Нови Травник) носе име „Напредак“. Укупно при Напретку дјелује 66 различитих састава, група и секција. Од своје обнове (1990) до данас „Напредак“ је укупно реализовао више од 10.000 различитих културних програма.

„Напредак“ је и пуноправни члан Европског центра за радничка питања (ЕЗА), мреже од 74 организације из 28 европских земаља које се ослањају на кршћанско-социјалне вриједности.

Више информација доступно је на: www.hkdnapredak.com

Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“

Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“ основано је 31. 8. 1902. године. Мисија „Просвјете“ је очување српске културе, традиције и наслеђа у Босни и Херцеговини, као и рад на просвједивању, организацији културних дешавања, изложби, концерата и сл., издавању књига и часописа на српском језику и ћириличном писму те стипендирању талентираних ђака и студената.

На идеју о оснивању „Просвјете“ дошла је 1901. године група од 29 српских интелектуалаца, која је упутила молбу Земаљској влади у Сарајеву са захтјевом да се формира чисто хумано друштво под називом „Просвјета“, које би помагало школовање ђака и студената. А да је у то вријеме заиста постојала изузетна потреба за школовањем, говоре подаци о јадном стању образованости и просвједности у Босни и Херцеговини. Од окупације 1878. до оснивања „Просвјете“ 1902. године, у цијелој Босни и Херцеговини гимназију је завршило свега 188 Срба, Муслимана, Хрвата, Чеха, Пољака и осталих, а кад је „Просвјета“ основана, било је у цијелој Босни и Херцеговини свега око 30 Срба високошколаца.

31. 8. 1902. у просторијама Српског пјевачког друштва „Слога“ у Сарајеву одржана је оснивачка скупштина. За предсједника Друштва изабран је Ристо Хаци Дамјановић, а за потпредсједника др. Ристо Јеремић. Како су потребе „Просвјете“ за остваривање својих циљева биле јако велике, приступило се учлањивању и повећавању броја чланова. Непуних 10 година након оснивања, „Просвјета“ је бројала близу 7.000 чланова.

Најважнији задатак „Просвјете“ био је стипендирање ђака и студената. Да би се побољшали услови школовања, пришло се оснивању ђачких домова. Тако је 1909. године основан први „Просвјетин“ ђачки дом у Мостару. Тек после Првог свјетског рата, основани су „Просвјетини“ ђачки домови у другим већим мјестима.

Рад Друштва забрањиван је током оба свјетска рата те поново 1949. године. Рад је обновљен 1990., а одржан је уз бројне проблеме током ратних деведесетих година. „Просвјета“ данас функционише са сједиштем у „Просвјетином“ дому у Сарајеву. Међу основним циљевима и задацима, истичу се: проучавање историје и живота Срба, заштита и његовање културне баштине, организовање и потицање научног, умјетничког и књижевног рада, издавање публикација, ширење и популаризовање књиге, очување ћириличног писма, организовање различитих културних манифестација, стипендирање ђака и студената те бројне друге активности.

Више информација доступно је на: www.prosvjeta.com.ba

Јеврејско културно-просвјетно и хуманитарно друштво „Ла Беневоленција“

Јеврејско културно-просвјетно и хуманитарно друштво „Ла Беневоленција“ средишња је културна организација Јевреја у Босни и Херцеговини. Представља најстарије друштво ове врсте у Босни и Херцеговини које и данас постоји и ради.

„Ла Беневоленција“ је основана у јануару 1892. године, када је скупина сарајевских јеврејских интелектуалаца донијела одлуку да формира друштво за стипендирање сиромашних, а талентираних сефардских младића, који су се школовали на занату или на вишим школама широм Аустро-Угарске. Друштво је имало сталне донаторе, па је из тих средстава купљено земљиште у садашњој Улици Мисс Ирбина у Сарајеву, с циљем да се прави управна зграда „Ла Беневоленције“. Већ 1908. Друштво је престало бити друштво за стипендирање сефардских младића и постало Јеврејско друштво за просвјету и културу, чиме се граница између Сефарда и Ашкеназа уклонила. Дјелатност „Ла Беневоленције“ проширена је на цијелу Босну и Херцеговину, а значајне потпоре су долазиле и од јеврејских студентских мензи у Бечу и Загребу.

Први свјетски рат је успорио дјелатност јер су многи стипендисти отишли у војску, а након рата, у новој Краљевини СХС / Југославији, „Ла Беневоленција“ је наставила радити. Формирани су пододбори друштва у свим већим јеврејским средиштима у Босни и Херцеговини: у Бањој Луци, Бијељини, Тузли и Мостару, док су у мањим мјестима постојали повјереници. У том периоду библиотека „Ла Беневоленције“, с преко 100.000 књига, постала је једна од највећих у граду.

Међутим, како се ближио Други свјетски рат, Југославија је постајала уточиште избјеглим Јеврејима из Пољске, Чешке, Аустрије и Њемачке. Када је започео Други свјетски рат и на простору Југославије, Босна и Херцеговина и Сарајево постали су дио Независне Државе Хрватске, па је у познатим трагичним околностима холокауста престао рад Друштва. Након ослобођења, 1945. готово сви преживјели сарајевски Јевреји вратили су се кући. Сједињене Америчке Државе су биле далеко, Европа разорена, а Израел још није постојао.

Приликом обнове препоручено је да се друштво преименује, па је „Ла Беневоленција“ названа „Слобода“. Међутим, и рад по таквим именом Друштво није дуго трајао, па је 1949., као и сва друга друштва и организације с националним предзнаком, угашено. Све што је до тада радила „Ла Беневоленција“ преузела је на себе Јеврејска опћина у Сарајеву.

Након демократских промјена у СФР Југославији и првих слободних избора 1990. године, „Ла Беневоленција“ је поново регистрована 1991. године као Јеврејско културно-просвјетно и хуманитарно друштво „Ла Беневоленција“. За своје циљеве друштво је поставило задатке: сачувати и презентовати јеврејску културу коју су Јевреји донијели са собом у Босну и Херцеговину те културу коју су стварали у Босни и Херцеговини и на тај начин сигурно обогатили ту земљу те хуманитарни рад. Ове своје активности „Ла Беневоленција“ наставила је и у рату од 1992. до 1995. године, а посебно хуманитарни рад. Међутим, поред хуманитарног рада, „Ла Беневоленције“ је организовала и течајеве хебрејског, енглеског, француског, њемачког и арапског језика, а данас ради на афирмацији културе и идентитета Јевреја у Босни и Херцеговини.

Више информација доступно је на: www.jews.ba

III. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПОЈЕДИНИХ ЗАКОНСКИХ ОДРЕДБИ

Члан 1. – Овим чланом одређен је предмет овог закона.

Члан 2. – Овим чланом дефинише се да су Бошњачка заједница културе „Препород“, Хрватско културно друштво „Напредак“, Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“ и Јеврејско културно-просвјетно и хуманитарно друштво „Ла Беневоленција“ темељне организације народа Босне и Херцеговине, наводи се оквирно подручје дјеловања ових организација, не ограничавајући се само на наведено, те се ове организације проглашавају организацијама од посебног значаја за Федерацију Босне и Херцеговине, а уједно се штити њихово знаковље, назив и традиција ових организација.

Члан 3. – Овим чланом утврђује се историјски континуитет и право сљедништва темељених организација народа Босне и Херцеговине у односу на раније дјеловање ових организација у свим њиховима организацијским облицима.

Члан 4. – Овим чланом утврђује се да су ове организације правна лица, да имају своје статуте којима је регулисан њихов рад, дјеловање, циљеви, органи управљања, унутрашња организација, регистрација организационих облика, хијерархија, као и сва друга питања значајна за рад ових организација.

Члан 5. – Овим чланом прописује се, с обзиром на посебан значај ових организација за Федерацију БиХ, да се њихов рад и дјеловање финансира из Буџета Федерације БиХ у укупном износу за све организације у висини од најмање 0,1% Буџета Федерације БиХ, при чему у Буџету планирани износ међусобно договорно распоређују ове организације. Ово не значи да су темељене организације народа Босне и Херцеговине у Федерацији БиХ са свим својим организационим облицима ограничене на подношење пројектних приједлога по расписаним јавним позивима федералних органа власти.

Члан 6. – Овим чланом прописано је ступање на снагу овог закона.

IV. МИШЉЕЊА